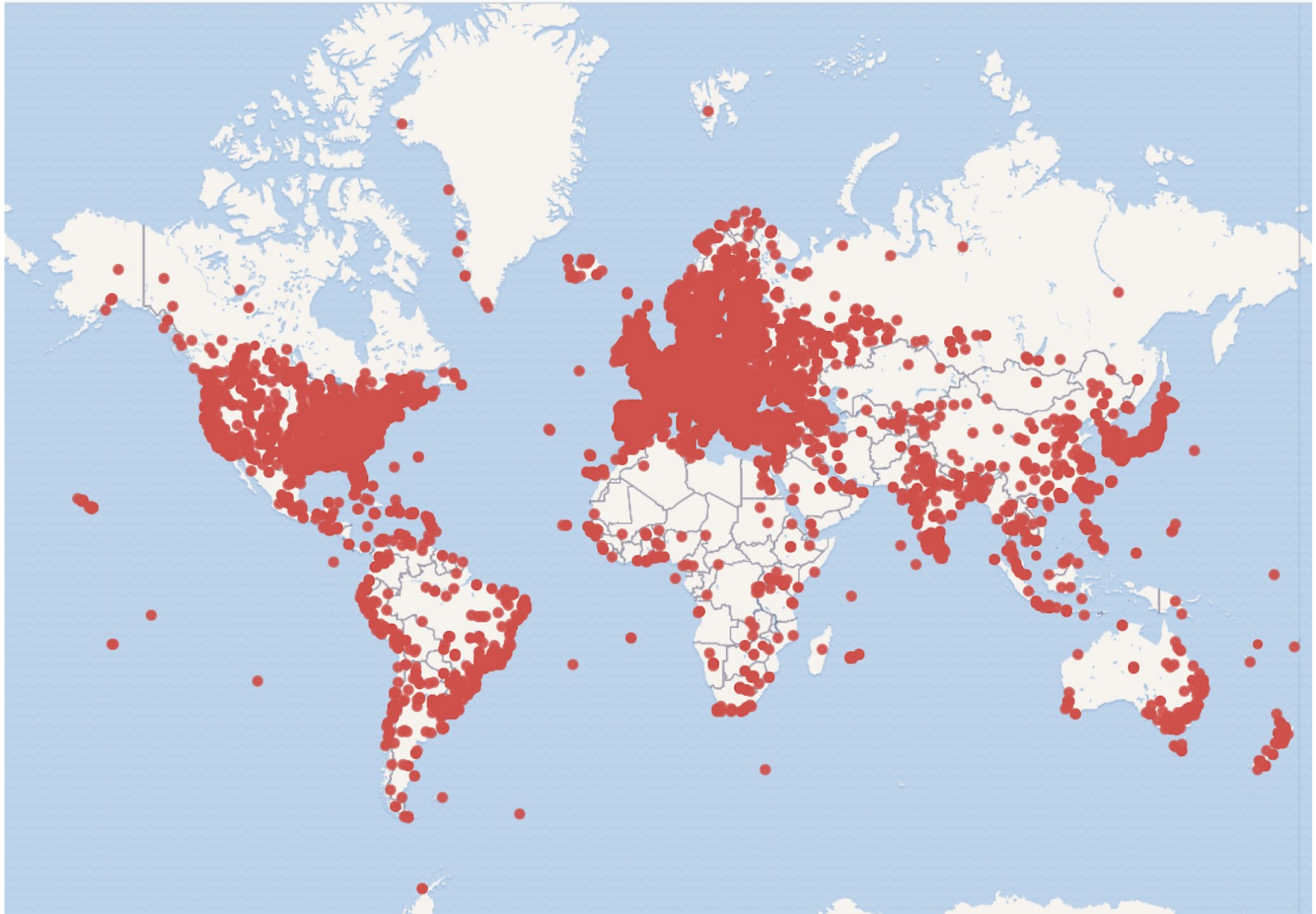

MUZEJI IZVĒLAS PĀRMAINĀS:

PIEEJAMĪBA, LĪDZDALĪBA UN
DARBS AR TABU TĒMĀM

“Muzejs ir pastāvīga institūcija, kas kalpo sabiedrībai, pētot, kolekcionējot saglabājot, interpretējot un eksponējot materiālo un nemateriālo mantojumu, un tā darbība nav vērsta uz peļņas gūšanu.

Atvērti sabiedrībai, pieejami un iekļaujoši, muzeji veicina dažādību un ilgtspēju.

Tie darbojas un komunicē ētiski, profesionāli un ar kopienu līdzdalību, piedāvājot daudzveidīgu izglītības, emocionālā baudījuma, pārdomu un zināšanu apmaiņas pieredzi” (ICOM, 2022)

PIEEJAMĪBA

Tabu nr.1

Tas, ka muzeji ir atvērti sabiedrībai, vēl nenozīmē, ka tie ir pieejami. Nē, būt atvērtam sabiedrībai ir par maz. Ne tagad, 21. gadsimtā. Muzejiem jādara vairāk.

Dažādās pasaules vietās izpratnes par jēdzienu nozīmēm atšķiras. Tādēļ tika iekļauti visi uzskaitītie jēdzieni - “atvērts”, “pieejams”, “iekļaujošs”.

“Dažādība” ir vērtība, ko muzejs var veicināt, pildot savas funkcijas.

(Brulon Soares, 2022)

1. ASPEKTS

IKVIENA KULTŪRAS MANTOJUMA PIEEJAMĪBA

Tradicionāli “vēstures uzvarētāju” stāstos mēdz iztrūkt būtiska informācija par piederību kādai grupai ar tām raksturīgo, tā radot “invalido vēsturi” jeb “apslēpto vēsturi”

(Laurence, 1996:3)

EBREJU GLĀBĒJI LATVIJĀ

Nodarbība veltīta tiem
bezbailīgajiem, līdzjūtīgajiem
cilvēkiem, kuri nacistu okupācijas
gados Latvijā paglāba ebrejus.
Skolēni uzzinās **stāstus no visas
Latvijas - glābēju motivāciju,
glābšanas stratēģiju un gala
rezultātu.**

(Žaņa Lipkes memoriāls)

2. ASPEKTS

KULTŪRAS MANTOJUMA PIEEJAMĪBA IKVIENAM

Daudzas apmeklētāju grupas, pat spējot iekļūt muzejā, var neatrast nevienu attēlu vai priekšmetu, kas varētu apliecinātu piederību sabiedrībai, vēsturi vai uzzināt par sadzīviskiem paradumiem vai radošām izpausmēm.

(Delin, 2022: 85-87)

Redzes traucējumu prognozes pasaulē:

2015 – 15 milj.

2050 – 45 milj.

Gandrīz 20% no pasaules iedzīvotājiem ir kādi dzirdes traucējumi

ASV 7,7% bērnu pēdējā gada laikā izjutuši balss, rīšanas, runas vai valodas traucējumus

Avoti: Latvijas Neredzīgo biedrība, Pasaules veselības organizācija, National Institute on Deafness and Other Communication Disorders

See

Blind

Cataract

Distracted driver

Hear

Deaf

Ear infection

Bartender

Speak

Non-verbal

Laryngitis

Heavy accent

Disleksija ir viena no izplatītākajām mācīšanās grūtībām, kas vieglākā vai smagākā formā skar līdz 20% skolēnu (Dyslexia Center of Utah)

<i>Group Dyslexia</i>				<i>Group Control</i>			
Color	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm s$	%	Color	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm s$	%
Peach	13.72	14.85 $\pm$ 6.29	100	Peach	11.32	12.28 $\pm$ 5.09	100
Orange	20.19	15.33 $\pm$ 6.02	103	Orange	11.78	12.32 $\pm$ 4.07	100
Yellow	15.07	16.30 $\pm$ 6.06	109	Yellow	12.81	13.43 $\pm$ 4.52	109
Purple	16.58	17.21 $\pm$ 6.28	115	Purple	14.03	14.68 $\pm$ 5.38	119
Red	17.18	17.47 $\pm$ 5.96	117	Red	13.90	14.97 $\pm$ 6.05	121
Turquoise	17.47	17.59 $\pm$ 5.99	118	Turquoise	13.64	14.54 $\pm$ 4.76	118
Grey	17.48	18.05 $\pm$ 5.95	121	Grey	14.88	16.03 $\pm$ 5.97	130
Blue	17.84	19.42 $\pm$ 7.61	130	Blue	15.12	16.24 $\pm$ 5.71	132
Green	18.78	19.42 $\pm$ 7.18	130	Green	14.81	16.45 $\pm$ 6.77	133
Blue Grey	20.19	21.57 $\pm$ 6.93	145	Blue Grey	18.15	18.82 $\pm$ 6.00	153

(Rello & Bigham, 2017)

NĀC MUZEJĀ!

Bezmaksas programma, kur 3 reizes gadā **tiekas vispārējās izglītības un speciālo skolu audzēkņi**, lai kopīgās norisēs ar sadarbības un diskusiju elementiem, iepazītos, **veidotu savstarpēju sadarbību un saprast, kas tiem kopīgs un kas - atšķirīgs.**

(Latvijas Nacionālais mākslas muzejs)

Programmas NĀC MUZEJĀ! ceturrtā sezona
tapusi ar AS „Conexus Baltic Grid” atbalstu.

conexus
BALTIC GRID

SAJŪTU CEĻOJUMS

Taktils sajūtu piedzīvojums, kas ļauj caur maņām iepazīt dzejnieku jūtu pasauli - rozes, kafija, dzejas rindas, vēstules un atmiņas. Programma veidota **sadarbībā ar skolēniem ar redzes traucējumiem**, un tā ir pieejama ikvienam.

(Raiņa un Aspazijas vasarnīca, Memoriālo muzeju apvienība)

LĪDZDALĪBA

Tabu nr.2

Mūsdienu muzeoloģija pieprasa iekļaujošu muzeju, kas ir atsaucīgs un iesaistošs, bet vairāk par visu – **līdzdalību veicinošs**.

(Peters van Menšs, Leontīne Meijere - van Menša)

Līdzdalības kultūras institūcija tiek definēta kā vieta, kurā saturs apmeklētājiem ļauj radīt – **sniegt savu ieguldījumu** vai tas būtu ideju, priekšmetu vai izpausmju veidā, dalīties – diskutēt, pārkārtot, miksēt un paņemt uz mājām kaut ko no tā, ko tie redz un rada sava apmeklējuma laikā, un būt savstarpēji saistītiem – socializēties gan ar darbiniekiem, gan citiem apmeklētājiem.

(Simon, 2010)

BĒGLU GAITĀS

LMB Gada balvas žūrijas komentārs par izlaušanās spēli: “Nodrošināt skatītāja lomā izstādē nav nekas unikāls, bet piedāvāt līdzpārdzīvojumu un iejušanos konkrēta cilvēka situācijā ir paraugs, kā veidot izziņas procesu muzejā. Es redzu – es aizmirstu. **Es piedalos – es atceros.**”

(Muzejs “Latvieši pasaulē”)

53m

AKTĪVISMS

Tabu nr.3

Muzeju misija ir uzlabot dzīves kvalitāti un **iesaistīties universālu problēmu risināšanā** – arvien neizskaustās nevienlīdzības, rasisma, un vardarbības problemātikā, nepieciešamībā pēc vides aizsardzības.

(Chagas, Assunção dos Santos & Glas 2014)

Rīcības, aktīvas darbības instruments – “ikdienas praktizēšana”, “risināšanas instruments”, “tiesības mainīt” jeb citiem vārdiem **aktīvisms.**

Aktīvisma konceptā **“ārējiem aktīvistiem”** piemīt arī “morāla autoritāte” (Sara Wajid and Rachael Minott, 2019:32) būt skaļai, necenzētai un nenogurstošai balsij, kas pieprasa pārmaiņas sociāla taisnīguma virzienā un kuriem ir iespēja apstrīdēt jebkādus ierobežojumus un robežas.

LĪDZDALĪBAS DARBNĪCAS

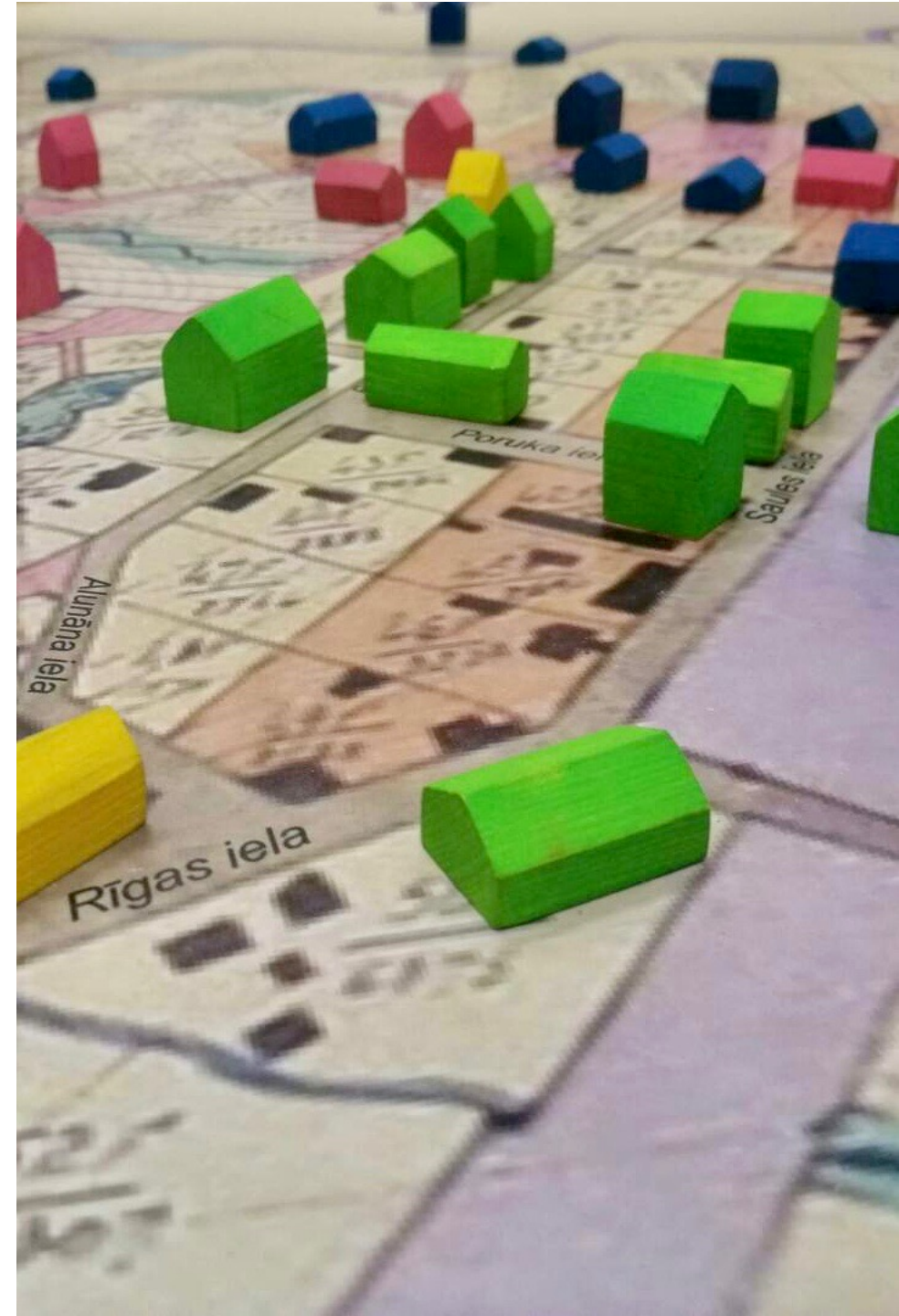
2022. gada martā, reaģējot uz Krievijas iebrukumu Ukrainā un paužot atbalstu Ukrainas iedzīvotājiem, Latvijas Laikmetīgās mākslas centru (LLMC) sadarbībā ar Medicīnas vēstures muzeju (MVM) divu nedēļu garumā rīkoja darbnīcas, kurā 15 mākslinieku vadībā, izmantojot dažādas laikmetīgās mākslas tehnikas, tika **pētītas un praktizētas dažādas aktīvisma un protesta formas.**

KAS IR PILSĒTBŪVNIECĪBA

Mērķis ir iepazīstināt ar pilsētbūvniecības attīstību, ļaujot pašiem dalībniekiem piedalīties pilsētas celtniecībā. Jauna virtuāla nodarbība rosinās skolēnus **izprast savas vajadzības pilsētā un veidot vidi, kādā tie vēlas dzīvot.**

(Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs)

DIGITĀLAS INOVĀCIJAS

Tabu nr.4

Digitālās tehnoloģijas ir ietekmējušas “praktiski visus mūsdienu sabiedrības aspektus, sākot no ekonomiskajiem līdz sociālajiem un beidzot ar personīgajiem”

(Schwab, 2015)

Lai arī muzeji darbībā aktīvi izmanto digitālās tehnoloģijas, tiem “joprojām ir grūti iekļauties fundamentālajās pārmaiņās, ko rada digitālais stāvoklis, un tie **tiecas saglabāt kultūras autoritāti**, (..), **kas ir vērsta pret eksperimentiem un pārmaiņām**, un ir nozīmējusi, ka muzeji ir bijuši piesardzīgi attiecībā uz iesaistīšanos globālā tīkla kultūrā (network culture) un apšaubījušas šādas iesaistīšanās vērtību.

(Dewdney, 2020, 72-7)

Muzejos bieži “digitālie rīki tiek uzskatīti par neproblemātiskiem un “**vērtību ziņā neitrāliem**”, vienkārši par līdzekli konkrēta uzdevuma veikšanai”

(Dewdney, 2020, 72)

NO-ZĪMES

12 tiešsaistes nodarbības četros mākslas muzejos nodrošina **digitālajai videi īpaši piemērotu muzeju piedāvājumu** skolēniem, kas veidots veicot padziļinātu auditorijas izpēti, kā arī integrējot mūsdienīgus digitālos risinājumus. Nodarbības palīdz izzināt un iesaistīties mākslas un dizaina tapšanas procesos, kā arī ļaus ieskatīties muzeju darba aizkulisēs
(Latvijas Nacionālais mākslas muzejs)

ES UN IMANTS ZIEDONIS “DZIRNAKMEŅOS”

Nodarbības gaitā skolēni nokļūst **virtuālajā muzejā (e-Dzirnakmeņi) – Imanta Ziedoņa vasaras mājā Murjānos**, kur dalībniekiem, darbojoties komandās, jāatrisina kāds mājas noslēpums. Nodarbība ir sadalīta četros posmos, iesaistot jauniešus individuālā un komandas darbā, grupu diskusijās un pašrefleksijā.

(Imanta Ziedoņa muzejs)

LABBŪTĪBA

Tabu nr.5

Muzeju loma **veselības un labbūtības uzlabošanā** arvien pieaug (Dodd & Jones, 2014) gan fizisko funkciju saglabāšanā, tā arī mentālās veselības jomā

Arvien vairāk pierādījumu liecina, ka muzeji, **sadarbojoties ar medicīnas sektoru**, ir sekmīgi stresa un trauksmes samazināšanā, pozitīvu emociju radīšanā. Tie darbojas veselīga dzīvesveida popularizēšanā, veselības pratībā un ir pieprasīti darbā ar pacientiem ar demenci.

NOSŪTĪJUMS UZ MUZEJU

Programmu vada muzeja speciālists un mākslas terapeits, kura vadībā, iedvesmojoties no muzeja krājumā redzētā, katrs varēs savas domas, jūtas un vajadzības uzzīmēt. **Mākslas terapijas** radošajā procesā un tā rezultātā veidosies pārdomas un sarunas ar mākslas terapeitu. Šo nodarbību aicinām apmeklēt atkārtoti.

(Cēsu vēstures un mākslas muzejs)

VAIRĀK GAISMAS!

Analizējot Veidenbauma tekstu, personību un liecības par viņa uzvedību, jaunieši mācīsies atpazīt, nosaukt un pēc iespējas veselīgāk pārdzīvot panikas lēkmes un citus psihoemocionālus izaicinājumus, kā arī atbalstīt draugus šādās situācijās. **Top sadarbībā ar jauniešiem un psihoterapeitu, saskaņā ar psihoterapeitu un Veselības ministrijas izstrādātu rokasgrāmatu.**

(Eduarda Veidenbauma memoriālais muzejs “Kalāči”)

PALDIES PAR UZMANĪBU!

MUZEJI.LV apkopoti ~400 piedāvājumu skolēniem Latvijas muzejos

1.-4.	klase	~210 piedāvājumu
5.-9	klase	~290 piedāvājumu
10.-12.	klase	~200 piedāvājumu

316	klātienēs piedāvājumi
86	attālinātās norises
15	izbraukuma nodarbības

